

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általalok a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt., félévre 2 frt. 50 kr., negyedévre 1 frt 25 kr. — Egyes szám ára 5 kr.
Előfizethetni a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál.

Felelős szerkesztő:
Németh Ödön.

Megjelenik hetenkint 2-szer: szerdán este és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, Kigó-utca 9. szám.
Hirdetések helyenként 50 kr. Bélyegilleték külön 30 kr.

Liberalizmus és szocializmus.

— Válasz „Y“ ciklérére. —

III.

(K. A.-d.) Most jön a legnagyobb tévedés, mely szerint a vallás, a hit a lelkiismeretnek-saját ügye. Hát élhet-e ember határozott elvek nélkül, és ha él, háramlik-e haszon az ő életéből a társadalomra? Ha még az ember megmaradna meggyőződésében s nem volna szélről ingatott nádszál, úgy még értenem a liberalizmus kívánóságát; de az emberiség történelme arról győz meg engem, hogy az embernél változóbb valami nincs a világon! Hogy megdöntsem okoskodását, felteszem a kérdést: *Mi a vallás, a hit?* Összekötő kapocs az Isten és az ember között, az Isten és az ember között való viszony pedig nem maradhat csak a lelkiismeretben, ez a viszony nyilvános. A keresztényi filozófia, de a kereszténység története is mutatja, hogy a hit a vallás, nem tiszta theória, nem levegőben függő valami, hanem élet. A lelkiismeretben élő hitnek az ember külső tetteire semmi befolyása sincs? Ezt a t. ciklirő sem merné tagadni.

Már pedig a társadalomra nézve mindegy-e, hogy valaki milyen vallást követ? Nem lehet mindegy, saját érdekében is szabályozni kell azt, hogy tagjai összeütkezésbe ne jöjjenek és létét perverzusz eszmékkel ne veszélyeztessék! Ezt tenni kötelessége minden testületnek és az egész társadalomnak. Az embert erkölcsi princípiumok vezetik, ezeket pedig a vallás szüli, ha tehát szükségletnek tartja valaki ennek a korlátozását, fejtse meg, miért szabott határt

az emberi önkénynek a törvény? A törvény hogyan kötelez, külsőleg-e, vagy belsőleg, lelkiismeretben vagy látszatban? Azt feleljék rá: lelkiismeretben. De a lelkiismeret önmagának csinált vallást, s ez a vallás erkölcsi elveket, nem történik-e meg, hogy az illető saját vallási meggyőződésétől vezetettve felmenti magát a törvények megtartásáról. Szabad gondolkodás, szabad elveket és szabad életet teremt, ez ellen pedig élénken tiltakozik gyakorlatba maga a liberalizmus is. Mindig az a panasz, hogy a katolikus egyház békóba akarja verni az ember szabadságát az által, hogy a hit és erkölcs dolgában nem jár meg ellenvéleményt. A vallás elveinek igazaknak kell lenniük, mert nincs fájdalmasabb valami, mint mikor az ember külső vagy belső világa hazug, mert ez a körülmény szokta felidézni a tragédiákat. Az igazság pedig teret kér magának az élet minden jelenségeiben; a polgári közügyekben, politikában, sajtóban egyaránt. Van-e ehhez joga az igazságnak? Igen, éppen azon elvnl fogva: Salus reipublicae suprema lex esto. Az állam, a társadalom jóléte követeli, mely nem jöhet létre igazság nélkül, hiszen: *Justitia regnorum fundamentum*; az igazság az államok afájaja! Avagy jó bármintő alap is? Épen azért, mert a *katolikus vallás* érzi magát egyedül az igazság birtokában s a lelkiismeret csapongásának gátat vet, épen úgy, mint egykor Isten a vizeknek, meghagyja: eddig és ne tovább! A lelkiismeretnek meghagyja, hogy feltétlenül engedelmeskedjék az emberi törvényeknek, melyek Isten parancsai ellen nincsenek. A szabadelvűségtől lehet-e

ezt várni, melynek fő princípuma: a lelkiismeretszabadság, vagyis ki-ki azt hishi és gondolhatja a mit akar. És ez a hit és gondolat-szabadság minő állapotokat teremtett? — látjuk Franciaország történetében. Midőn megtagadta Isten, a lélek halhatatlanságát, az erényt s minden egyebet, a mi az embert visszatartja a rossztól; olyan mézarlás vette kezdetét, a jog bitorlás olyan korszaka köszöntött be, hogy a szabadgondolkodók kénytelenek voltak hivatalosan kihirdetni, hogy van Isten és a lélek halhatatlan!

Van-e szükség az emberiségnek korlátra? Igen, mert az a szabadság, melyről a liberalizmus álmodozik, nem egyéb, mint szabadosság, féltelenség. A katolikus vallást pedig nem kell félteni, hogy elnyomja az emberi méltóságot; ellenkezőleg! Éppen a kath. vallás kelti föl az ambíciót követőiben s azt mondja nekik: Gyermekeim! akkor lesztek igazi urak, az emberi méltóság sugára akkor ragyog arcotokon, ha uralkodni tudtok önmagatokon, szenvedélyeitek! Ezt a szabadságot pedig nem lehet elnyomatásnak nevezni, ilyen értelemben csak erkölcsi törvény ellen fellázadó emberi szenvedély beszél.

Szabad kutatási! Olyannak, a kiknek mindent szabad hinni és mindenféle elvet vallani? Akinek természete és akarata úgy is gyenge és a rossza hajlandó, ilyen tétre engedni nem óriási könnyelműség, vagy szigorubb értelemben: rosszakarat? Épen úgy vezzi ki magát, mintha egy gyermeket beküldenének a gyógyszeriarba, hogy ott saját kedvére torkoskodhassék a gyógyszerész kalauzólása nélkül. Az a

A diagnózis.

— A „Fejérmegyei Napló“ eredeti tárczája. —

Irta: Németh Ödön. (11)

A napfényes uton közönyös dolgokról beszélve mentek lassan a méhes felé. Mintha mind a ketten féltek volna beszélni arról, a mi őket legjobban érdekelte, olyan makacs kétségbeeséssel kerültek minden vonatkozást eddigi ismeretségükre. Ugy beszéltek, mintha azelőtt soha sem ismerték volna egymást s csak pár percczel ezelőtt lettek volna egymásnak bemutatva. És mert folytonosan féltek egymástól, hogy érinteni találják azokat a régi dolgokat, mind a ketten megkönnyebbülést éreztek mikor a méheshez jutottak.

A kis pavillonban már biztonsgban érezték magukat, volt itt elég minden amiről kérdezősködni s másrésztől, a miről magyarázni lehetett. Zsolna soha olyan kíváncsi nem volt életében, mint a milyennek itt látszott. Mindenről kérdezősködött, olyan dolgokról is, amit igen jól tudott. Beszélmi, beszélmi! — ez volt a fő dolog, ez biztosította csak, hogy érzelmes pillanatok nem állhatnak be, a néha oly sokat mondó hallgatásban. Ha maga is méhésznek készült volna, akkor sem lehetett volna nagyobb érdeklődéssel. Minden tekintete a méhesé volt, mintha tudatával sem birna arról, hogy a magyarázatot egy szép leány adja neki. Egy vén pápaszem professzorral sem bánhatott volna közönyösebben.

Eszter nagyon jól érezte ezt, s bár fájt a lelkének, még sem mutatta, sőt ő is egészen komoly volt, mint egy összeasztott gouvemnant. A magyarázat közben az egyik kaptárhoz lépett.

— Nagyon érdekes a méheket munkában látni! — mondotta és az egyiknek ajtajáról elfordította a zárt.

— Vigyázzon! — a méhek szurása veszedelmes, — mondotta Zsolna s ijedten fogta meg Eszter kézsuklóját.

Olyan félreismerhetlen volt arcán az ijedség, hogy Eszter elmosolyodott.

— Fél talán? — kérdezte nem minden gúny nélkül.

— Félek! — válaszolta Zsolna annélkül, hogy Eszter kézsuklóját eleresztette volna. — Félek! — ismételte — de nem önmagamért.

Fekete szemének komoly tekintete egy pillanatra találkozott Eszter nevető kék szemével.

— Nincs veszedelem abban, ha kinyitom, mivel az ajtón túl üveg fal van — válaszolta Eszter.

Zsolna midőn látta, hogy csakugyan üveg fal zárja el méhkest, eleresztette Eszter kezét. Arcán kedvetlenség tükröződött vissza, a melynek láttára Eszter mosolygó arca is komolylyá vált.

Ettől kezdve kelletlenül ment a társalgás, szórakozottan, nehézkesen. Be is fejezték hamar a szemlét s visszatértek Eltonyhoz, a ki azonnal észrevette rajtuk, hogy ez a séta egy lépéssel vitte őket közelebb egymáshoz.

Zsolna el is bucsuzott hamarosan s bosszu-

san, kedvetlenül ment hazafelé. Haragudott Eltonyra, haragudott Eszterre s legjobban pedig önmagára. Bosszantotta Eltony túlságos szívessege és bizalmaskodása.

— Most hizeleg és kedveskedik, mivel beteg. Holnap, ha jobban lesz, kifizet, aztán mehetek.

Eszterre neheztelt, mert a méhesben ki-nevelte, azért mivel egy pillanatra gyöngődő érzelmének félelme megnyilatkozott. Többet olvasott ki Eszter mosolyából, mint a mennyi abban volt. Azt hitte, hogy az ő arcán Eszter világosan látta, hogy szerelmes belé s ezért mosolygott. Ő is olyan, mint a többi nő, gondolta magában, hiszágának hizeleg, ha mentől több imádót lát maga körül.

Önmagával meg kiváltképen elégedetlen volt. Azt hitte rendkívül unalmasan fecsegett össze minden ostobaságot s aztán mint valami diákgyerek, olyan naiv módon árulta el érzelmeit.

— Átkozott reumája, — bosszankodott magába — hiszen ez eltarthat hetekig!

Legjobban szeretett volna nem menni többet Eltonyékhoz, de lehetetlen volt kitérni a kényszer elől. Másnap újra ott volt s ott volt a következő napokon is, miután Eltony baja makacsodott és nem akart javulni. A mellett szeszélyes volt folytonosan. Mindég volt valami ürügye, a mellyel őt és Esztert magukra hagyta. Eszter szives és előzékeny volt mindég iránta, de Zsolna észrevette, hogy Eltony ezeket az együttléteket ravaszul kiforszírozta. Azt hitte apa és leánya, mikor magukban vannak mulatnak rajta s ez rendkívül felingerelte. Egész biztosra vette, hogy Eszter atyjával egyetér-

Mai lapunk 10 oldal.

gyermek nemde könnyen mérgehez nyulna, mert színe szép, íze kellemes? Ennek vége biztos halál! Így vagyunk a szabad kutatással is? Az értelem, a szellem, ha betéved, vagy egyenesen utasítatik az elvek tömkelegébe vezető nélkül, meglehetően, nagyon hamar mérgehez jut, mert az az elv is szép, tetszetős külsejű s kedvez a megromlott természetnek. Azért kell egy kalauz, egy tekintély, mely megmagyarázza az elvek minéműségét, hogy az ember lelke mérget ne vegyen orvosság helyett!

A szabad kutatás eredményeiről szomorúan beszél a protestantizmus, hiszen ez az elv szakgatta széjjel, melyről oly nagy garral hirdette, hogy megszabadítja az emberiséget a lelkiismeret nyugtától! Hogyan sikerült neki? Láttuk és látjuk ma is!!

A szabadelvűség a vallásnak nem ellensége, ezt mondja t. cikkíró ur; ez az állítás sem elméletben, sem gyakorlatban nem állhat meg. A liberalizmus a vallásnak határozott ellensége, mint olyannak, melynél élénk tiltakozásra talál a szabad gondolkodás eszméje. Ezt pedig ő megbocsátani, elnézni nem tudja s azért a liberalizmus, mely minden elv előtt meghajlik, egy óriási paradox fogalom, melyet csak vagy a haszonlesők, vagy a naiv lelkek akceptálhatnak.

Az mondani, hogy a liberalizmus éppen Krisztus szabadelvűségére támaszkodik, súlyos lelki tévedés. Krisztus nem volt szabadelvű, elvei határozottak voltak, csak egy utat ismert, az igazság útját; mert ha szabadelvű lett volna, nem támadják őt a szadduceusok, kiknek epikuri életmódját kárhóztatta, nem a herodiánusok, kik az adópénzzel kísértették, nem a farizeusok és irástudók, kik a hagyományok kedvéért megszegték Isten törvényét. Hogy nem volt szabadelvű, a zsidók önkénytelen dicsérete bizonyítja: *Non enim respicis personas hominum;* mért nem tekint az emberek személyét!

A liberalizmusnak régi vesszőparipája az, hogy a vallás kezelői (!) mint ilyenek a politikai társadalomra befolyást ne gyakoroljanak. És reafogják, hogy ezt Krisztus akarta! De honnét magyarázzák ők mindezt? A liberaliz-

mus előtt nincs a szentírásnak tekintélye, az ő abszolút uralma ilyen meg nem tűr, hanem ha a vallás érvényesüléséről van szó, midőn ez helyet követel magának, akkor jó a szentírásba megkapaszkodni, a hől egy szó sincs Krisztusnak hasonló intézkedéséről. Ez is a liberális manővere, mely az egyház szolgálát megakarja toszítani politikai jogaitól az igazsággal kérelkedő szabadelvűség nevében. A hasonló gondolkodásu papot azonban szívesen látja táborában. Mindezek nem arra mutatnak, mintha a liberalizmus öröködnék a vallás felett, megfélekedezik Krisztusnak mondásáról, mely minden hívőt kötelez kivétel nélkül: *Reddite, quae sunt caesaris caesari, et quae sunt Dei, Deo; adjátok meg a császárnak, a mi a császáré és Istennek, a mi az Istené.* Ha pedig a kötelezettség mindenkiére szól, miért tagadja meg a liberalizmus a logika törvényét azzal, hogy a teher viselőnek nincs joga befolyását a politikai társadalomra érvényesíteni?

Hogy a szabadelvűség a politikai társadalmi életet kiegyeztesse a vallási társadalommal, pusztá szöbeli vállalkozás. Erre ő nem képes. Ez éppen olyan nagy hang és üres ígéret, mint a többi, hiszen ha a szocializmust s egyéb társadalmi kérdéseket meg akar oldani, úgy be kell jenni a keresztény elveket, mert ezek adták az impulzust legelőször arra, hogy a társadalom bajain segíteni kell! A liberalizmus előtt minden vallás egyforma, azaz egyik sem jó tulajdonképpen; már most mivel éri el célját? Mit ért a liberalizmus győzelme alatt? — úgy is tudjuk.

Ifj. Zichy János gróf igazat mondott, midőn a szociális kérdés megoldására a vallási reakciót tartotta szükségesnek. *Mi már tényekre és eredményekre hivatkozhatunk, de a liberalizmus nem mutathat fel semmit.* Kath. legény-munkás és tanonczvédó egyesületeink ékeszólólván beszélnek a vallási reakció üdvös munkájáról. Ez a vallási reakció nem az a rém, melyet a t. cikkíró látni vél, nem romboló vihar, hanem annak az igazi testvéri szeretetnek megjelenése a lenézettek, a társadalom páriái között; áldásos, csendes tavaszi eső, mely a hitnek, a val-

lásnak, hitéletnek virágát fakasztja az egykor még parlagi földből: a munkás szívéből!

Erre minden vallás vállalkozhatik? *Mindeütt szeretet és hitélet hirdetnek?* Tegyük fel, hogy így van, hogy ezeket hirdetik, de hol van ezeknek a gyakorlati életbe való át-vitele? Erre a munkára csak a kath. vallás vállalkozhatik, mert szeretet csak ott lehet, a hol lemondás, önfeláldozás hirdettetik és gyakoroltatik; hitélet pedig ezentségek nélkül nem képzelhető, mert ezekben van az erő, ezek felejtetik az emberrel az önmegtágadás nehézségeit!

Ne tessék ezt a reakciót összetéveszteni azzal, melyben a fűszerepet a politika játszotta és nem a vallás; ez utóbbi sohasem volt túrelmetlen, mert létét nem féltette, hanem a politika, s hogy ez magának győzelmet biztosítson, reávette a vallás köpenyét. Ezzel azt érte el, hogy tulkapassait elnevezték vallási reakciónak, s minden gonoszságát a mi számlánkra írták.

Társadalmi jólét nincs, ha a lelkek nem nyugodtak s azoknak világába behatolt a nyers erőszak. Ezt pedig megtette a liberális államrendszer, mely mindennek megkegyelmezett, csak annak nem, a melyből élesen kilátott a kath. jelleg! Megtette azon elvből kiindulva, hogy nem tűr egyetlen egy vallásfelekezettel sem kiváltságokat, legyenek azok bármily régié s jogilag sankcionáltak. Mert hát ezek egy másik felekezethez hátrányára válnának, azért az államhatalomnak preventio intézkedéseket kellett tenni. Kérdelem, ha a szabadelvűség nem pusztá fogalom, akkor mire való a lelki dolgokba való beavatkozás? fél az összeközökléstől? minket katolikusokat félt? Dehogy, azokat a felekezeteiket félti, melyek hit-elvüket a szerint változtatják, a mint tőlük a liberalizmus kívánja. Ez az igazság.

Hogy az emberiség ösidőktől fogva lelkiismeretileg több vallásfelekezetre volt oszolva, nem következik, hogy ez az állapot helyes is volt. Midőn térítenek, nem a lelkiismeretet erőszakolják, hanem azt az igaz ut felé irányítják. Sajátságos felfogása a liberalizmusnak,

töleg készítik elő ezeket a bizalmas együttléteket. Az a tudat, hogy esetleg Eszter is kinyúlja, rendkívül elkésztette. Talán Eszter elmondotta az ő borgászati kirándulásait, azokat a naiv levelezéseket, titkos hódolatát s most mulatnak felette. Ez a feltevés arczába kergette a vért.

Nem akarta, hogy nevetség tárgya legyen. Megfogja mutatni, hogy nem született bohócnak!

Azzal az elhatározással ment Eltonyékhoz, hogy ezt valamilyen formában értésükre fogja adni.

Eltony valakivel dolgozószobájában volt elfoglalva s így neki egy rövid ideig várakoznia kellett. Mintán szép idő volt, kiment a terrasra, meghagyva a szolgának, hogyha a látogató elment, értesítse.

A terrazon nem volt senki. Az egyik kis asztalon azonban ott volt Eszter kézimunkája a mi azt látszott bizonyítani, hogy kevéssel ezelőtt még ott volt. A kézi munka mellett Heine dalainak kötete hevert diszes kötésben.

Zsolna szórakozottan vette fel a könyvet és lapozgatott benne. Valami kiesett a könyvből s midőn lehajolt érte, hogy visszategy, meglepetve látta, hogy egy száraz platánlevél, a melyen apró kis likaesok jeleztek az általa kipontozott utolsó üzenetet: „Köszönöm.”

Maga sem tudott számot adni arról az érzésről, a mely egész testén átfutott. Olyan váratlan és meglepő volt az a felfedezés, hogy Eszter is őrzi annak a naiv érintkezésnek emlékeit, hogy hirtelen nem is tudta, mit gondol-

jon. Tovább lapozgatva megtalálta a másik két üzenetet is.

Mintha valami titkot lopott volna meg, olyan zavartan tette le helyére a könyvet, s hogy minden esetleges gyanút elkerüljön, lement a parkba, miközben egész lelkét nagy izgalom fogta el. Mintha egyszerre megértette volna Eszter csendes, megváltozott modorát s szemrehányást tett magának, hogy önmagában vádolta és olyan rideg modort tanúsított irányában. Ha eddig szerette Esztert arra a gondolatra, hogy általa viszont szeretettik, még ezerszeresen fokozta ez érzelmét.

Az inas kereste, jelentve, hogy Eltony várja. Zsolna ezuttal szokatlan jókedvvel kereste fel betegét, a ki ellenben rosszkedvű volt, mert már kezdte türelmét veszíteni látva, hogy Zsolnával ez uton nem megy semmire.

Eszter azonban nem mutatkozott. Eltony felküdte hozzá az inast. Kérte, hogy jöjjön le hozzá.

— Eszter kisasszonynak fáj a feje — hozta meg a választ az inas — s nem jöhet.

— Eszter rosszul van? — kétségeskedett Eltony. — Hiszen ezelőtt egy órával nem volt semmi baja!

— Talán megnézem? — ajánkozott Eltony nagy csodálkozásra készségesen Zsolna.

— Igen kérem, nézze meg Doktor ur! — kérte Eltony, mig magában azt gondolta: „Úgy látszik már zug a gát!”

Zsolna Esztert egyedül találta szobájában.

— Részvétellel értesültem, hogy rosszul van! — Segíthetek talán? — hangja szokatlanul gyöngéd volt, a mi Eszternek azonnal feltűnt.

— Köszönöm! — válaszolta csendes mosollyal Eszter, — nincs nekem semmi bajom. Nem is mintha nagyon fájna a fejem, hanem azért nem mentem le, hogy megkiméljem önt attól, hogy idejét velem legyen kénytelen tölteni. Tudom, hogy ez kellemetlen önre — tette hozzá komolyan.

— Igaz hogy unalmas kedélyű ember vagyok és szórakozást társaságomban nehezen találhat. Legyen azonban őszinte az indoklásban s valjha be, hogy kegyed unatkozott s ezt az unalmat akarja elkerülni — válaszolta Zsolna férfias komolysággal.

— Csak azt mondtam a mit gondoltam! — válaszolta Eszter halkán.

— És ha én biztosítom, hogy társasága kellemes nekem, s ha igérem, hogy a lehetőségig kevésbé leszek unalmas, — hajlandó-e korábbi elhatározásától eltérőleg lejönni a parkba? — A séta a főfájásra is jó hatással lesz, — tette hozzá mosolyogva Zsolna.

Eszter a kezében levő himzés fölé hajolva hallgatott egy darabig, aztán fölállt s csak annyit mondott:

— Menjünk!

Eltony rendkívül nagy meglepetéssel látta Esztert Zsolna kíséretében lejönni. Úgy látszik már kezdik érteni egymást, — gondolta magában, fönhangon pedig vidáman kiáltott fel:

— Ez aztán a csodadoktor, ilyen hamar meggyógyítja a beteget!

— Csak a receptet használja a beteg, — válaszolta mosolyogva Zsolna s kevéssel utóbb már ott sétáltak ketten Eszterrel a park árnyékos utain.

hogy a katolicizmusnak minden törekvésében lelkiismereti kényszert lát. Téved abban is, hogy Jézus csak szeretetre alapította tanait, *híve is*: A ki nem hisz, elkárhozik. Miért mondotta volna ezt, ha mindegyik vallás jó, s miért jött akkor a földre kinyilatkoztatásával?

A szeretet uralma pedig a szabadelvűségen alapszik. Csak hogy sajnós ezt még nem mutatta be, nem is teheti, mert a szeretet rugója hiányzik nála. Egyébiránt egész cikksorozatában igen nagy jóhiszeműséget látok s ennek tudom be, hogy a liberalizmusnak oly bőven szórja a meg nem érdemelt bókákat!

Ezek volnának megjegyzéseim a t. cikkirő kritikájára; mindenre nem terjeszkedhetem ki, ebben akadályoz nagy elfoglaltságom. Csak a nagyon lényegesekre reflektáltam; melynek vejeje az, hogy igen is a liberalizmus a szülője a szocializmusnak, hogy liberalizmus lavirozó hatalom, melyből hiányzik az őszinteség, hogy a társadalmi kérdések csak vallási reakcióval oldhatók meg, másképen nem! Nagyon helyesen jegyezte meg a cikk végén a szerkesztő, hogy azokat a nagy ígéretek a mai liberalis államhatalom nem fogja megvalósítani, nincs is ereje, *szándéka még kevésbé.*

A többiben pedig köszönöm a katolikus kör nevében, hogy működését becses figyelmére méltatja; adja Isten, hogy a megtévesztett lelkekre világosságot derítsen. A mint cikkek elején üdvözöltém, mint meggyőződésből liberalist (ilyent pedig manapság keveset találni!) úgy ma is eltekintve téves meggyőződésétől, mondom: üdv és béke!!

Kérelem

Vajda János emlékének megörökítése tárgyában.

Fejérvármegye északkeleti részében, a Vértessék lombosoruzta alján, a virányokban gazdag kies „Vaáli-völgy”-ben van egy szerény, már-már rombadülő nádfedeles erdei lak, melyet csak a szánakozó természet áldó karjai, az ezredéves törzsek védő lombsátorra őriz félté-

Ettől kezdve érintkezésükben sokkal több volt a derűtség és a bensőség. Érzelmekről nem beszéltek, az emlékek felidézését ezután is kerülték, de vidáman, megelégedetten töltötték el egymás társaságában az időt. Nem kellett ezután már Zsolnát marasztalni, maradt ő magától is. Eszébe jutott ugyan gyakran, hogy veszedelmes a tüzzel játszani, gondolt arra is, hogy lelkiismeretlenség tőle, éleszteni Esztert és a saját érzelmét, de mindég készen volt a komor gondolatok közben is a montség: Ugy sem tart sokáig! Majd el mennek vissza Budapestre, s lesz idejük mind a kettőjüknek a feledésre.

Eltony nagyon meg volt elégedve a váratlan fordulattal s már azon gondolkodott, hogy mihamarább meggyógyul. Ekkor jött közbe, hogy egy közeli völgybe kirándulást rendeztek a környékbeli ismerősök. Eltony persze gondoskodott, hogy Zsolna is meg legyen hívva. Amde Zsolna semmi kedvet sem érzett arra, hogy részt vegyen a kiránduláson. Nem is szeretne a zajosabb társaságot s nem is remélt jól mulatni, miután előreláthatólag Esztert körül fogják venni az udvarlók és ő semmi kedvet sem érzett a vetélkedéshez.

A meghívást közvetítő Eltonynak meg is mondotta, hogy sajnálja, de egy egész délutánra nem hagyhatja magukra betegeit. Eltony tudta ugyan, hogy ez csak kifogás, de ő maga sem várt sokat ettől a kirándulástól s azért nem igyekezett Zsolnát nagyon kapacitálni.

Nem úgy Eszter. Ő nem akart olyan hamar megbékélni azzal a gondolattal, hogy Zsolna nem lesz jelen a kiránduláson.

kényen és ment meg még, egy időre a végső elpusztulástól.

1827. tavaszán még kedves élet folyt e hajlékban, mikor t. i. az alig néhány hetes Vajda János szülővel együtt ide költözött és lett e ház új lakója. Ha emlékeztünk szárnyain visszazsálunk a múltba, lelkünk elmélyed e kedves kép szemlélésében, a mint a hallhatatlan költő kisdé korában oly édesen játszik a lombokon megtörve keresztül szűrődő napsugarakkal, avagy midőn az esti fuvalom a fák sudarain átletve virágesőt hullat a gyermek bölcsőjére. Majd a madárka gyenge röppenése rezzenti föl álmából az elszunnyadt kisdédet, mire a természet lágy ölet a gondos anya szerető karjai váltják föl.

Beállt az est. Sötét homály borul a tájra s a vaáli templom ódon tornyának ércnyelve hálaimára hívja fel az élőkét és a völgy lakóit mintegy kétszeresen figyelmezteti az erdő méhében rejtőző drága kincseire, az erdészlakban éji álomban szendergő csecsemőre, kinek ágya mellett pislogó mécsvilágnál esdő imát rebeg az édes anya buzdó ajka, hogy fiacskáját az ég Űra tartsa meg és éltesse.

Hála neked te áldott lelkű anya, ki oly jól imádkoztál! Hála Neked isteni gondviselés, ki meghallgattad a rajongó anyai szív őszinte, kérő imáját és a kisdéd lelkébe oltottad azt az isteni szikrát, mely később lángba borulva fényt és dicsőséget árasztott költészetünk egére!

Légy üdvöz te kedves hajlék és búvós táj, mely oly boldog otthont nyújtottál ugy a játékaiban kifáradt gyermeknek, mint később az élet viharában megtört lelkű és sokat szenvedő nagy költőnek és melyről saját naplójegyzeteiben így emlékezik meg a halhatatlan lyrikus: „Pesten születtem ugyan (1827. május 7.), de szüleim azonnal — pár hetes koromban — Vaálba költöztek, hol atyám uradalmi főerdész volt és a hol egy magányosan álló, — még most is létező, — de már diledező nád-fődeles házban nevelkedtem és ama benyomásokat nyertem, melyek írói működéseme elhatározók voltak. Még budapesti szerkesztő koromba is otthonomnak tartottam az erdei lakot, a hova évenként gyakran, — hetekre kirándultam. Az itt töltött napokra emlékezem legörömestebb vissza. Szüleim 1803. elhaltak, azóta nem voltam Vaálban.”

Es mik voltak azok a külső behatások, melyek Vajda János írói működésére oly elhatározó benyomást gyakoroltak? Bizonyára a „Vaáli-völgy” regényes vidéke, mely a fogékony gyermekedélyre és a költői lélekre nagy

hatással volt. Elvonulva a világ zajától, csupán a szabad természettel társalgott; megbúvólva az ide légkörtől és ezernyi virág kábító illatától, elette a csalogány énekét és a szellő lágy ruvalmát; majd nagyratörő lelke utánózní vágyta az erdő fölött elvonuló zord viharokat és így változott a költő előbbi lágy éneke a mennydörgés szavává. Így lett ő a legmélyebb érzéseknek és legnagyobb indulatoknak, a súlyos szenvedések és nagyfokú szenvedélyeknek leke-trázó és félelmetes hangu utólerhetlen költője.

Szent t-hát ez a hely, mely a nagy költő gyermekjátékainak tanuja volt. Szent ez a hely, mely őt megihlette, a mit dalával („Vaáli erdőben”) megszentelt és költészetével megörökítette.

Szent érzés fogja el szívünket is, ha reád gondolunk, te halhatatlan lángelme, ki annyi tövissel beszórt hosszú életutadon, daczára, hogy csaknem egy pillanatnyi boldogságra sem bukkantál, mégis még a csalogánytól is édesebben dalolsz, hogy a sajjó emberi szívet megvigasztal és meggyógyítsd.

Emléked olyan, mint a fény, mely áthatol a vihar sötét felhőin; mint a sivatagon nőtt virág; mint a magányos csillag, mely fényesen tündöklik a szomorú éjen. Kinek agyában több gondolat volt, mint csillag az égen; ki annyi terhes gond ábránd, kétség, bizonytalanság és csalódás közt futottad be pályádat, mégis az emberiség lelkét életkedvre hangolod, életted is boldogítod; édes hazánk drága nyelvét pedig lánglelkű apostolként felvirágoztatod.

Ilyen volt Vajda János, ki gondolatainak hatalmával a magyar irodalom és költészet terén egy új világot teremtetett és magának halhatatlanságot szerezett!

Mint egy szent titkot őriznek meg tehát emléket! E magasztos érzettől áthatva mintegy varázsütésre alakult meg a vaáli járás hazafias közönsége kebeléből ama lelkes bizottság, mely — Báró Fiáth Pál főispán ur kegyes védnöksége alatt — czélul tűzte ki, hogy Vajda János elhunyt koszorús költőnk emléke Vaálban — akár szoborral, akár emlékoszloppal — méltóképen megörökíttessék.

Ezen bizottság nevében bizalommal fordulunk tehát hazánk összes Törvényhatóságaihoz és főrangú Nemeseihez, Testületekhez, ugy mint Egyesekhez!

Erős a hitünk és reményünk, hogy ki-ki hoz egy-egy szálát szíve nemes érzésének ékes virágaiból Vajda János emlékének oltárára; hogy annyi súlyos csapást átszenvedett, annyi ádáz küzdelemről feldúlt és annyi részre széttagolt hazánkban van már egy virágnak

— Miért nem akar eljönni? — kérdezte mikor egyedül voltak.

— Nem mehetek! — válaszolta röviden és határozottan Zsolna.

— És ha kérem, hogy jöjjön el, nem teszi meg a kedvemért?

Olyan kérőleg nézett Zsolna komoly arczára, hogy annak nem volt ereje megtagadni a kérést.

A maga kedvéért elmegyek!

Már a kora délutáni órákban gyülekeztek a vendégek Eltonyknál, a honnan a kiszemelt völgybe voltak indulandók.

Eltony szeretett volna erre a napra egészségesnek lenni, annál is inkább, mivel Zsolna erősen makazkodott, hogy nem mehet. Miután azonban Eltony jobban tudta, hogy mehet, nem engedte magát eltítani. Egy nagy lövőverseny látásával fegyverkezett fel.

Majd ezzel közelebb hozom magamhoz a hegyeket, ha már én nem közeledhetem hozzájuk — mondotta vigan, mikor már neje mellett helyet foglalt a fogaton.

Eszter szülei szemben, Zsolna pedig Eltony Aladással külön fogaton mentek.

Vidám zajongással indult el a hosszú kocsisor, hogy a másfél óra távolságra levő völgybe, a kirándulás helyére eljussanak.

Mikor megérkeztek a völgybe, egy ideig elragadtatással szemlélték annak szépségét, azután az idősebbek letelepedtek az érintetlen erdei pázsitra, míg az ifjúság felkerelkedett megmászni az egyik közeli hegyet, a melyen, mint valami fenyegető szörnycsoportozat meredt le a

a völgybe a Magura sziklaorma. Az élesen kiszögélő sziklacuscsra akartak kerülő uton eljutni.

Fárasztó ut vezetett oda, de a ki megtette az utat nem bánta meg, az egész völgy szépséges panorámája tárult fel előtte.

Természetes, hogy a vállalkozó szellemű hölgyek saját erejükből nem teheték meg a fárasztó s néhol veszélyes utat, azért még lenn a völgyben párokra oszoltak.

Doktor ur! — szólította meg Eszter Zsolnát, mielőtt valaki is felajánlhatta volna neki segítségét, — ön már megmentette egyszer az életemet, magára bízom ezuttal is. — Ha ugyan elfogad? — tette hozzá mosolygva. Zsolna hálásan fogadta a felkérést, mert máskülönbén alig kerültek volna össze, miután Zsolna nem tudta volna komolyosságával összeegyeztetni, hogy az Esztert körülvevő udvarlók közzé lépjen és segítségét felajánlja. Eszter anyyira ismerte már Zsolnát, hogy ezt sejtette s azért sietett őt felszólítani.

Eltony tapsolni szeretett volna örömeiben, mert ő még sokkal nagyobb jelentőséget tulajdonított leánya felszólításának, mint a mennyi az valójában volt s azt hitte, hogy már tisztában vannak egészen egymással.

Hanem azért mosolygva vette elő a látcsövét s magában ravaszul gondolta.

A Magura orma messze van ugyan ide. Innen senki nem fog látni oda, onnan se senki ide. De én mindent látni fogok s egy reumás embernek ennyi elég!

(Folytatása következik.)

indult, fejlődésképes, erős és egységes nemzeti közélet és közérzés, mely nemcsak a magasabb kultúra iránt bír fogékonysággal és növekvő igényekkel, hanem egy szívvel és érzéssel nemzeti kulturánk megteremtőinek homlokára is fölteszi az elismerés hervadhatatlan koszorúját, hogy emlékükről nemcsak lelkesülni és hevülni, de áldozni is akar.

Mi pedig szerencsésnek fogjuk magunkat érezni, ha e haza áldozatkész közönsége nemcsak nálunkban és hazafiás törekvésünkben támogatni, eszménket fölkarolni és kibontott zászlónkat diadaira juttatni kegyeskedik.

A „Vajda-emlék bizottsága“ nevében hazafiás tisztelettel

Vaál, (Fejérmegye), 1897. október hóban.

DOBOS JÁNOS,

biz. jegyző.

SZÜTS JENŐ,

biz. elnök.

HIREK.

— **A papság képzettsége.** Hogy XIII. Leó pápa ő szentségének mi az álláspontja a papság értelmi képzettsége tekintetében, ez ki világlik egy iratából, a melyet pár nap előtt illető püspökökhöz intézett a római egyház-megye számára magasabb, kiképzés végett létesített szemínárium felszentelése alkalmával. — Összettsége szerint manapság a papnak az ismeretek nagy bőségével és tudományával kell fölszerelve lennie, mert „a szellemi mozgalmak gyorsasága, a nagy tanulás- és tudásvágy és inomodásra való törekvés folytán, a melyek napjainkban észlelhetők, már a klérus méltósága is megköveteli, hogy valamennyien, a kik egyházi hivatalt viselnek, tudás, tekintély és tisztelet dolgában mások mögött ne maradjanak. Ezenfelül szent hitünk sértetlensége mellett folyton harcolniuk kell, még pedig jól fegyverzett, furfangos, merész és sokszor szellemes, tanult ellenfelekkel, a kik fegyvereiket minden képzhető arzenálból, a filozófiából, természettudományokból, és a legújabb felfedezésekből szedték össze. Hogyan harcolhatnának már most ellenük sikerrel a lelkészek, a kiknek az első sorokban kell folyton állaniok, ha nincsenek ellátva hasonló fegyverzettel? Azért is szükséges, hogy az egyház papjai sokat tanuljanak és semmiféle tudományt ne veszenek meg, sőt inkább már ifjúságuktól kezdve zaklassák magukat arra, hogy minden ismeretet, a mihez hozzáférhetnek, hasznukra fordítsanak.

— **József főherczeg és a társadalmi mozgalmak.** József főherczegről, a ki jelenleg Würshoffenben használja a Kneipp-kurát, egy fővárosi lap a következőket írja: „A legmagyarabb főherczeg ismeretes nemes érdeklődéséről minden olyan mozgalom iránt, a mely a nemzeti étellel összeforrottnak látszik. Ezt a nemes érdeklődést — sajnos — igen gyakran kihasználják és gyakran nem voltak tekintettel a köteles figyelemre, melyet József főherczeg irányában fokozott mértékben kellene tanúsítani. Csak a közelmúlt eseményeire kell utalnunk, a midőn a bizonytalan jövődjét előre sejtethető fürdő-vállalat vette igénybe a főherczeg nemesszívűségét; hazafiás feladatának hangoztatása mellett megnyerte őt védnökének s már rövid idő múlva elosztották az alapítók ábrándjai és számításai, a társaság küzködött az anyagi gondokkal. Ilyen keserű tapasztalatok magától érthetően arra birhatták József főherczeget, hogy némely alkizékkal szemben óvatos legyen, ez — úgy hisszük — magyarázata annak, hogy a főherczeg újabb társadalmi mozgalom vezetésére nem hajlandó; bizonyára csak olyan mozgalom vezetésére nem, a melyeknek céljai és eszközei nem állapíthatók meg teljes határozottsággal, a melyeknek kiterjedése és fontossága sem általános. A főherczeg elhatározása minden esetre szükséges figyelmezte-

tés volt a jövődében tervezett mozgalmak számára is; legyenek azok bármilyen célzatnak, jótékony avagy hazafiás elnevezésűek. Az ilyen mozgalmak vezetői mégis számot vethetnek önmagukkal, vajjon nem követnek-e el némi kis önzést vagy szerénytelenséget, mikor kevésbé népszerű avagy jelentéktelen mozgalmak számára a legnépszerűbb név alatt akarnak hivet toborozni.“

— **A pécsi püspök üdvözlése.** Hettyei Samu pécsi püspöknél — szerdán tiszteltgett a pécsi káptalan hattagú küldöttsége dr. Dobsay kanonok vezetése mellett. A küldöttség szónokának üdvözlő beszédére az új püspök meghatottan válaszolt. Ő — ugymond — a méltóságot nem kereste, de bizalommal néz jövő munkásságára el, mert Isten akarátját látja benne és már gyermekora óta szívébe zárta az egyház és a haza szeretetét. A tisztelgés után Hettyei egyenként meglátogatta a küldöttség tagjait. Délben a pécsi deputáció tiszteletére diszebed volt a primási palotában. Az ebédén Hettyei püspök mondott felköszöntőt a herczeg-prímásra, a püspököt pedig Dobsay kanonok, Boltisár József érseki vikárius és Vojnics főgimnáziumi igazgató éltették.

— **Nyilvános köszönet.** Özv. Siebenrock Gusztávné szül. báró Czech Eugenia 1 frt, Kalocsay Alán 5 frt, és Szahady József dr. 3 frtot juttattak dr. Szahady Józsefné urnő kezéhez az „Oltáregyesület“ céljaira, a ki az adományokat Kéri Ferenc titkárnak kezéhez szolgáltatta. Fogadják ez uton is nemes lelkü adományukért az egyesület hálás köszönetét.

— **Kégl alapítványa.** Mindenfelé Kégl György alapítványáról beszélnek s az alapító levél utolsó bekezdéséről, a melyben azon óhajának ad kifejezést, hogy a várossal karöltve építse föl a megye a kórházat. Mindenesetre hálásan kell megemlékeznünk erről a rendelkezésről s a városnak haladéktalanul kötelessége megtenni mindent, hogy olyan tekintélyes összeggel járuljon az új kórház felépítéséhez, hogy ez által nem csak közösség váljék e kórház, hanem egyuttal a nemeslelkü alapító intenzióinak megfelelőleg egy a modern kor igényeinek minden tekintetben megfelelő kórházat emeljen, a mely a város és a megye betegeire igazi áldás legyen. Nem tudjuk helyeselni azt a felfogást, mely áldozni is akar a kórházra, nem is. Ez a kórház Székesfehérváron fog épülni, és ha betegeinknek gyógykezelését ott biztosítottuk, akkor nevétséges azon tünődni, hogy esetleg akadhat majd a városnak is mecenása, a ki kórházra alapítványt tesz. Ne kapkodjunk illuziókhoz. Ha akad majd a városnak mecenássza, meg fogja az találni a czélt mire áldozza a városnak pénzt, ha kórházra nem is lesz szükségünk. A fő hogy itt a legkedvezőbb alkalom, hogy városi kórházunk misériáitól és szegényétől megszabaduljunk. Inkább legyen egy nagyszabású, kitünően berendezett kórházunk, mint két gyöngye. Ez nem csak a megyének, de elsősorban a városnak is kötelessége. A mi a kápolnát illeti, majd lesz annak is áldozatkész támogatója. Azt azonban mindenesetre keresztül kell vinni, hogy a kórházban apácák legyenek az ápolók. Legyen bárminő vallásu ember, azt el kell ismernie, hogy olyan szeretetteljes, önfeláldozó ápolást, mint a minőben az apácák részesítik a betegeket, soha semmi fizetett ápoló nem nyújthat. Sajnáljuk, hogy az alapító levél erről megfeledkezett, de reméljük, hogy a vallásos elfoglaltság nem fog ez irányban nehézségeket támasztani, mert a világ minden nagyobb kórházában apácák kezében van az ápolás, megnevezhetetlen áldássá válva az elhagyott betegeknek.

— **Jótékonyosság.** Fittler Béláné urnő nemes szíveről tett tanubizonyosságát, midőn a belvárosi elemi leányiskola IV. osztályába járó két növendéket meleg téli ruhákkal látott el. E szép tett önmagában hordja a dicséretet, s bizonynal lesznek még többen, a kik nemes példáját követni fogják.

— **Tóth Arthur.** A „Székesfehérvári Hírlap“ felelős szerkesztője Tóth Arthur szerdán délután töltötte ki a Seidel Lajos volt rendőrfőkapitánnyal vivott párbaja miatt reá rótt 14 napi államfogház büntetését. Az igazságügy-miniszter engedélye folytán itt ülte le a kir. ügyészségnél a büntetését. Most, midőn már megszabadult, lehetetlen elhallgatniuk, hogy milyen viszás helyzetet teremt a társadalom, midőn erkölcsi kényszert gyakorol a párbaj érdekében a társadalmi emberre, a törvény pedig a közfelfogással ellentétben megbünteti a párbajozót. Világos, hogy a társadalom és a törvény holt bettje között ellentét van, a mely igen kellemetlen következményeket von a legkorrektebbül élő emberekre is. A ki párbajoz, azt elítéli a törvény, a ki nem párbajoz, azt elítéli a társadalom. Vagy így, vagy úgy, de valamiképpen bünhődnie kell mindenkinek, a kinek lovagias összeütközése támad. „Legyen tehát óvatos mindenki, hogy ne kerüljön ebbe a szerencsétlen helyzetbe!“ — ezt mondja a társadalmi filozófus. Kövesse, mert követheti minden magán ember. De hogyan kövesse a közpályán mozgó egyén? — hogyan kövesse ezt egy lapszerkesztő? — Hiszen ha ilyen ovattassággal végeznénk kötelességünket, ha a következmények iránti félelem befolyásolná tollunkat, abban az esetben megszűnnék a sajtó hivatását teljesíteni, a melynek általános utmutatója: önzetlenül szolgálni a közérdeket, fálelem nélkül hirdetni az igazságot! Tóth Arthur sem tett mást, mint ez irányelveket szolgáltatta. Megtámadta az igazságot, védekezett és párbajozott miatta. Ez elég lett is volna! De jött a törvény s 14 napra lecsukatta. Ez már sok! Sok különösen akkor, a midőn éppen ez az összetűzés, ha nem is kipattantotta az évtizedes bűnököt, de a talajt előkészítette a magvetéshez és a sikert biztosította. Meg lettek volna a leleplezések e párbaj nélkül is. De lett volna-e sikere, ha a főkapitány ezzel a botrányval a közvéleményt maga ellen nem zudítja? — Ez már jogos kérdés lehet! Azért Tóth Arthur szerkesztőtársunk fellépésével nagy hállára, soha nem viszonzható hállára kötelezte a város közönségét. A személye iránti rokonszenv s a nyilvános szereplése iránt érzett tisztelet nyilatkozott meg most 14 napi fogtsága alatt, midőn a jó barátok és tisztelő ismerősök egész serege kereste őt fel fogtsága ideje alatt, úgy, hogy a királyi ügyészség összes börtöneit egy évtized alatt nem látogatta annyi ember, mint e 14 nap alatt a 7. számú zárkát. Az ügyészségnél nem győzték kiállítani a látogató jegyeket. Különben Tóth Arthur aranyos kedélyét éppen nem homályosította el a „dutyi“, mert tele humorral és jó kedéllyel hagyta el a fogtságot s most éppen azon van, hogy a várófogtságot szenvedett szabadsághősök mintájára „A 7-ik számú zárka“ czim alatt írja meg memoirjait, a melyet a közönség bizonyosan szives örömmel fog olvasni. — Fogadják üdvözlötünket abból az alkalomból, hogy újra elfoglalhatta helyét szerkesztőségében!

— **Krencz Ignác** kanonok ur a palotavárosi oroda részére 100 frtot adott s nem 10 frtot, mint a hogyan az lapunk mult számában tévedésből jelezve volt.

— **Gyilkos nagypapa.** Iszka-Szt.-Györgyön egy ritka családi dráma zavarta meg a lakosok nyugalmát. Káro János odaváló lakos egészen ismeretlen okból e hó 26-án délután 1 óraker nyolez éves unokáját Polesák Jánost két lövéssel agyonlötötte. Mikor látta, hogy áldozata meghalt, a fegyvert önmaga ellen fordította és halálos sebet ejtve magán, még az nap délután 5 óraker meghalt. Hogy mi vitte e borzasztó tett elkövetésére Kárót, eddig nem tudják.

— A közgyűlés után. Mindenki fel-
tűnt, hogy a legutóbbi rendkívüli közgyűlésen
nem volt jelen Madarass Lipót nyug. kir. tábla
bíró városi bizottsági tag, a ki pedig az első
rendkívüli közgyűlésen érelyesen felszólalt a
színházvétel ellen. Bizonyosan állítható, ha ő
jelen van ezen a közgyűlésen és felszólal a
vétel ellen, úgy nem került volna ki a törvé-
nyes többség. Mondják hogy a főispán kérésére
maradt távol, mások a polgármesteri hízle-
kés sikeres közbelépésével indokolják elmar-
adását. Legnagyobb valószínűség az a verzió
bir, hogy elkedvetlenítette a tapasztalt tör-
vénytelenség és hogy oda nyilatkozott volna,
miszerint egyáltalában több felé sem néz a
közgyűlésnek. Nagyon sajnálnánk, ha valóban
ilyen elhatározással maradt volna távol. A
város érdekére nagy kár, és helytelen dolog
lenne, ha ő, ki tud is, akar is tenni a város
érdekében, nemes törekvéseiben megbántva,
visszavonulna, a városi közügyektől. A ki a
közérdeket önzetlenül szolgálja, azt nem sza-
bad, hogy elkedvetlenítse, ha nemes irányu
törekvései hajótörést szenvednek. Nem szabad
hiúság kérdését csinálni közérdekű harcunk-
ból. Jót akartunk. A lelkiismeretünk nyugodt,
s ha jól gondolkodtunk, a jövő igazolni fog
bennünket. Nem szégyen ha elbuktunk nemes
irányu törekvéseinkkel. A szégyen azoké, a
ki tudva és akarva a város kárára dolgoztak;
a szégyen azoké, a kik a város érdeke ellené-
ben mozgósítottak minden eszközt egészen a
törvénytelenségig. Az ilyen dolgoknak tiszta
felfogása a hazug ámitás fölismerése keserűséggel
tölti meg minden igaz embernek a szívét. De
ennek a keserűségnek nem szabad azt a taná-
csot adnia nekünk, hogy álljunk félre s enged-
jük szabadon folyni az önző érdekek garázdál-
kodását. Nem! Ennek a keserűségnek éppen arra
kell ösztönöznie bennünket, hogy a jövőben
annál éberekkel figyelemmel kísérjünk minden
városi dolgot, és a legközelebbi alkalommal
nem szűnő érelyvel és kitartással vegyük
újra fel a harcot. Lehet ismét elbukunk. De
nemes ügyért harcolva legyőzteni nem szégyen.
Az igazság, mely minden életműködésnek vég-
célje, elalatható egy időre, de az önző és lel-
kiismeretlen emberek vesztére előbb-utóbb utat
tör magának és érvényesül. Mi így gondol-
koztunk és gondolkozunk. Nem először érte
nemes irányu törekvéseinket vereség, de ez
nem kedvetlenített el egy pillanatra sem és
tudjuk, hogy nem messze van már az idő, mi-
dön felébred, kötelességének öntudatára ébred
a bizottság többsége. Ezt az öntudatra ébredést
elősegíteni tartjuk mi kötelességünknek. De
mi kívül állunk a közgyűlésen, s ha a város
közönsége nekünk is ad igazat, ott benn a
közgyűlés termében, a természetes kibontako-
zást nem segíthetjük előre. Ezt a lelkiismeretes
városatyáknak kötelessége megtenni. Ő reájuk
több felelősség háramlik, ők a város érdekében
többet tehetnek mint mi. Éppen ezért kimond-
kathatunk kára a közérdeknek, ha az olyan
emberek, mint Madarass Lipót visszavonulnak
a városi ügyektől. Bizunk azonban, hogy szívé-
nek nemes érzései, lelkiismeretes kötelességtudása
erősebb lesz a keserűségénél s mielőbb ott lát-
juk a városi közgyűlésen!

— Rajtavesztett. Nap-nap után merülnek
fel panaszok letelepített cigányaink ellen, a
kik most már mind sürűbben járnak vendég-
szerepelni a vidékre. — Urhidán történt 22-én,
hogy Szabó Andor odavál molnár gazda, mi-
dön benyitott istállójába, éppen akkor igyeke-
zett Kolompár György öskoronázó városunk
jeles cigány firmája lovait elvezetni. A vak-

merő cigány mikor Szabó kérdőre vonta, tor-
kon ragadta őt s talán súlyosabb baja is tör-
ténik, ha a házbeliek a zajra oda nem jönnek.
A cigányt nagy nehezen sikerült megkötözni
s a nádas-ladányi csendőroknak átadni.

— Schubert és Schlesinger áruházában
a nagy karácsonyi occasio eladás megkezdő-
dött — s van szerencsénk hölgyeink figyelmét
a czég tulajdonosi szenzációt keltő árjegyzékére
felhívni, s mintán ezen gyári áron alul leszá-
lított árak csak bezárólag December hó 31-ig
érvényesek, mindenkinek saját érdekében ajánl-
hatjuk minél nagyobb bevásárlás eszközését.

— Eladó ládák. Több kisebb-nagyobb
fenyőfaladák eladók Szammer Imre könyvnyom-
dájában.

— Egyházi szerek, zászlók, miseruhák,
keresztutú- és oltárképek, csillárok, kegytárgyak,
képek és könyvek beszerzésére ajánkozik Szűts
és társa, a bibornok-érseki és Magyarország
herceggprimásának udvari szállítói. Budapesten,
IV., Kossuth Lajos-utca.

Magyar Könyvtár.

Szerkeszti: Radó Antal. Kiadja: Lampel Róbert. (Wodianer
F. és fia.)

A magyar irodalom újabb alakulásában
számos oly tényező működött közre, melyek
nagyban kedveztek megerősödésének, fölvirulá-
sának. A nemzetiségünk megszilárdításáért folyt
kemény küzdelem mintha megszűnnék, nyelv-
vünk lassan-lassan megtisztult idegenszerűsé-
geitől, tudományunk parlag terei megnépesed-
tek és olvasközönségünk száma óriásilag meg-
növekedett. Fiatal irodalmunk más nemzetek-
hez mérten példátlan arányokban halad előre.
Hisz alig pár évtized munkája az a mit a ma-
gyar szellem szepet és nagyot, kiválót és ha-
talmast összehordott. A könyv a magyar
ember házában szívesen látott vendég — ha
olesó. Mert hiába, úgy vagyunk az irodalom-
mal, hogy szeretjük is, de nincs mindig ked-
vünk sokat áldozni rá. Tán ez az oka, hogy
olyan ritka a magyar családban a házi könyv-
tár és hogy kétségtelenül drágán árult klasszi-
kusaink kötetei nem állanak ott a családi szen-
tély polczán.

Nos, a panaszra, hogy a magyar könyv
azért nem kelendő, mert drága, nem sokáig
lesz már ok. A német Universal-Bibliothek
szuverén uralma meg fog törni, mert megszü-
letett végre valahára a magyar kiadása is. A
Magyar Könyvtár ez, a Lampel R. (Wodianer
F. és fia) udvari könyvkereskedésnek kiadásá-
ban Budapesten megjelenő vállalat, melyet Radó
Antal szerkeszt. Tíz kötettel köszönt be egy-
szerre s alig lesz, a ki ne szívből mondaná
neki a „hozott Isten-t. Már nagyon régen
éreztek egy ily fajta vállalkozás hiányát.
Irgykedve szemléltük a francia, angol és né-
met kiadók versengését, hogy minél olcsóbban
árulják a világirodalom nagy alkotásait és te-
gyék nemzetüknek és az emberiségnek közin-
csév. Mert ha a nagy germán nemzet hálával
és kegyelettel adózik Philip Reclamnak, a mért
ime háromszáz fölül járó Universal-Bibliothek-
jának kötetivel hazájának és az emberiségnek
szellemi látkörét kiszélesítette: érteni és min-
denek fölött becsülni tudjuk. Sok tudós munkál-
kodásnál többet használt ő; mert népszerűvé,
könnyen hozzáférhetővé tette nagy elmék nagy
alkotásait.

A nagy közönségnek, mikor a Magyar
Könyvtár megindulásáról hírt adunk, kétszeres
lesz az öröme. Mert nemcsak hogy olcsóvá teszi
a magyar könyvet, de oly munkák megjelenését
is megvalósítja, melyek eddig vagy csak igen
nehezen voltak megszerezhetők, vagy egyáltalán
nem voltak kaphatók. Shakspeare és Molière
rég fordításai újakkal cserélődnek föl s többé
nem fog hangzani a panasz, hogy a teljes ma-
gyar Shakspeare megvételéhez az embernek leg-
alább is földbirtoznak kell lennie. De nem-

csak klasszikus alkotásainkban ismerjük meg a
nyugati irodalmakat; újabb termelésekből is
azt és annyit, ami irodalmi ismereteink határát
megbővíti és a népszerűbb írókat jelentősebb,
jellemzőbb alkotásaikkal megismereti. Irodalom-
történetünk számos oly kiváló munkáról em-
lékszik meg, melyek nyomtatásban egyáltalában
nem jelentek meg, vagy ha meg is jelentek,
ma már hozzáférhetetlenek. A világirodalomnak
igen sok nagy alkotása nincs még nyelvünkre
lefordítva. Érti e körülményeknek káros voltát
a nagyközönség lépten-nyomon, de érzi legin-
kább a tanuló ifjuság, melynek a művek olva-
sása helyett kommentárokkal kell megelégednie.
Nagy és szép feladat vár tehát a Magyar Könyv-
tár-ra, midőn megakarja valósítani a magyar
Universal-Bibliothek hasznos eszméjét.

Pedig ezt a célt tüzték ki a Magyar
Könyvtár kiadói és érdemes szerkesztője. Az
első sorozatként kiadott tíz füzet ime világon
tájékozott arról. Felőli nemzeti irodalmunk
klasszikus alkotásai mellett a hazai és külföldi
modern irodalom java termékeit. Ime a sorozat.
1. szám: Katona József: Bánk Bán. Bevezetés-
sel ellátta Beöthy Zsolt. 2. Guy de Maupassant:
Elbeszélések. Fordította Tóth Béla. 3. Berzsenyi
válogatott ódái. Eletrajzi bevezetéssel. 4. Coppée:
A kovácsok sztrájkja és egyéb elbeszélő köl-
temények. Fordította Radó Antal. 5. Kistaludy
Károly: A kőrök. Bevezetéssel ellátta Beöthy
Zsolt. 6. Sipulus: Humoros tárczák. 7. Edmondo
de Amicis: A bor. Fordította Tóth Béla. 8.
Zrinyi: Szigeti veszedelmek. 9. Du Maurier-Pottar:
Trilby. Szímmű. Fordította Fái J. Béla. 10.
Csokonai: Dorottyá.

Minden kommentár nélkül közöltük az első
tíz szám címét, mert hisz az maga ékesen
szóló program. Amint ebből látnivaló, klassz-
zikus alkotásainkhoz kiváló irodalom történet-
íróink és esztétikusaink irnak magyarázó beve-
zetést és fejtegetéseket, melyek megvilágítják
a mű alaki és tartalmi kiválóságait, belátható-
nak szellemébe, hogy az nekünk világon és
könnyen fölfoghatóvá válják. Így lesz a kül-
földi klasszikusok magyar fordításával is,
melyek a következő sorozatban sürűn fognak
szerepelni. A modern hazai és külföldi írók
népszerűsítése is egyik célja lesz a Magyar
Könyvtárnak. Sipulus tárczái a tiszta magyar
humornak, jökevények üde, friss hajtásai, melyek
kedvre derítenek fiatalokat, öregeket egyaránt.
A francia elbeszélő irodalom legnagyobb alak-
ját, Gue de Maupassant a Tóth Béla fordította
kötet kitünően mutatja; nem kevésbé szerenés
volt a választás, mikor Amicist A bor című
hosszabb művével mutatja be, míg Radó Antal
a szavalásra való tekintettel válogatta meg a
Coppéeből fordított kötetet.

Hogy ezek a kitünően megválasztott mun-
kák minél szélesebb rétegében a társadalomnak
terjedhessenek el, a kiadók a Magyar Könyvtár
egy-egy kötetének árát 15 krajczárban szabták
meg. Nem akarunk eléje vágni a nagyközönség
ítéletének; maga fogja elismerni, hogy e csinos
kiállítású, tisztán és jó olvasható betűkkel
nyomatott könyvek a magyar könyvkereskedés
fejlődésének igazi diadalát jelentik. A magyar
közönség könyvvásárlási hajlama fogja pedig
megismertetni a magyar szellemnek jótékony-
ságát és az ily vállalkozás életrevalóságát.
Nem fognak időhöz kötöttek lenni a Magyar
Könyvtár egyes számai: oly egymásutánban
fognak következni, amily mértékben nyomán
jár közönségünk pártolása. Az pedig nagyon
kívánatos, hogy mielőtt együtt lássuk a magyar
szellem és világirodalom régen nélkülözött nagy
alkotásait. Üdvözljük a Magyar Könyvtárt, mint
erre való törekvésében a műveltség hatalmas
tényezőjét! A kiadó Lampel Róbert (Wodianer
F. és Fiai) cs. és kir. udvari könyvkereskedése
Budapesten, Andrásy-ut. 21. sz. a vállalatra
előfizetéseket is elfogad még pedig, egész évre
(24 füzet) 3 frt 60 kr., fél évre (2 füzet) 1 frt
80 kr., negyedévre (16 füzet) 90 kr. Az előfi-
zetőknek a füzeteket bérmentve küldik.

Irodalom és Művészet.

Irodalmi gyomorkulcs.

— Almanach 1899-ra. —

A karácsonyi könnyvadás olyan évről-évre megismétlődő ismerkedési estély-féle, a hol publikum és írók összejárnak. Hol fényesebb a vacsora, hol még egyszerűbb, a szerint mint jó vagy csak közepes aratása volt az irodalomnak (egészen rossz termés ma már nem képzelhető) és a nevezetes a dologban az, hogy minél többet fogyaszt a vendégek meghívott közönség, annál jobban örül a házigazda: az irodalom.

Ennek a karácsonyi lakomának már tizenegy esztendő óta van egy különösen jóízű előétele, a mi valósággal gyomorkulcsnak is beválik. Benne van az előételnek minden kiváló tulajdonsága: változatos, étvágygerjesztő, nem éppen túlságosan fűszeres, de mégis elütő a mindennapi ételtől, szóval olyan, hogy kedvet gerjeszt: megismerkedni azzal a lakomával, a mit a magyar irodalom a magyar közönségnek ad.

Ez az előétel, ez a gyomorkulcs: *Az Egyetemes Regénytár Almanachja*.

Egészen véte hű képe az illető esztendő irodalmi hangulatának. Visszatükrözik benne minden irány, minden eszme, a mely az írókat munkára ösztönzi. Mikor a százszor holtak hirdetett romantika újból bebizonyítja életképességét és létjogosultságát, először az Almanachban szólal meg, mikor a modern irányok fegyvert emelnek régi ellenségük a romantika ellen: megint csak az Almanachban történik a próbamerkőzés. Mert minden irányt beboccsátanak oda, csupán egyet nem: azt, a mely a jó ízlés ellen vét.

Igenis, az Almanach olyan olvasmány, a mely érdekes, modern, de azért elolvashatja mindenki, még az irodalomban sokat emlegetett hűhár ruháj és karakterű fiatal leány is.

Az idei Almanach-előétel után itélve, pompásnak ígérkezik a karácsonyi ismerkedési lakoma. Az előzót, mint rendesen, *Mikszáth* írta, a ki az irodalom és a politika kölesönös idegenkedését szatirizálja. Szerinte a kibékülés azonnal perfect volna, ha megint visszatérne a magyar lélek az irodalomba és az idealizmus a politikába. *Bárony* István, „Lidércnyomás” című rajzában egy mély jelentőségű históriát mond el a szerelmi kiábrándulásról, *Thury* Zoltán katonatörténetet mond el, a melyben erős a lélektan, *Szonaházy* István az ő könnyűded stílusát ragyogtatja egy vig történetben, a melynek színhelye a bohém-világ, *Tömörkény* István feltárja előttünk az Alföld világot egy pompás népies rajzban, *Pekár* Gyula mint mindig hatalmas köveket hord össze egy lélektani analízis épületéhez, *Rákosi* Viktor Boszniában járt az idén és Isten tudja hogyan, de arra a fölfedezésre jutott, hogy onnan csak tragédiát lehet elhozni. Irt hát olyan megkapó drámai történetet, a mely az olvasó lelkeig fog elhatni. *Gárdonyi* Géza, *Murai* Károly, *Benedek* Elek, *Békefi* Antal és *Sas* Éde külön-külön egy-egy vonásait mutatják be a magyar irodalomnak. Az asszonyi írók közül *Gyarmathy* Zsigáné, *Tutsek* Anna és *Bencsikné* Bajza Lenke mindegyik a maga irányát képviseli szépen, eredeti módon egy-egy elbeszéléssel. Végül pedig külön ki kell emelnünk *Herczeg* Ferencz elbeszélését, a mely egy kis bijou a maga nemében: könnyed, finom és mégis mély.

A mint látni méltóztatik, nem mondtunk sokat, mikor az előétel után itélve azzal biztatjuk az olvasót, hogy a tudvalevő ismerkedési lakoma jó lesz és izléses. A ki pedig az Almanachnak elkeresztelt irodalmi gyomorkulcs iránt érdeklődik, annak elárulhatjuk, hogy most jelent meg *Singer* és *Wolfner* kiadásában és pompás kiállításban úgy ott, mint minden könyvkereskedésben potom egy forintért kapható.

Trilby.

Szinmü. Irtá: Georges de Maurier után Paul M. Potter.

II.

Lapunk mult számában magyarozatát adtuk a szenzációs újdonság főmozgató erejének a hypnotizmusnak. Most nézzük, hogy a szerző miképpen használta fel e misztikus erőt Trilbyben s hogy minő történet keretében juttatott neki szerepet.

A darab az 50-es években játszik, tehát abban az időben, mikor még a hipnozist tanát egyedül Braid James a scoot születésű angol orvos ismerte, helyesebben, mikor ő annak elemeit tanulmányozta. Ez a körülmény minden esetre Svengali tudását misztikusabbá teszi.

Festő növendékek szobáját mutatja előttünk az első szín. Taffy, Sandy, Billie, vagy igaz nevükön Talbot Wyeme, Alex Mc. Alister és Wiliam Bagot szobája festő átványokkal és festői rendetlenséggel. Csakhamar megtudjuk, hogy a két első művésznövendék füléig szerelmes Trilbybe, a kiről a harmadik szerelmeztől Billietől megtudjuk, hogy modell, s a ki horribile dictu ezuttal más művészt szerencsétlen abban, hogy ül neki. A fiatalok fölháborodnak ezen és Billie már arra akarja elhatározni magát, hogy enged édesanyja stírgőnyí meghívásának s Florenczba utazik, valószínűleg, hogy beteg szívét meggyógyítsa.

A véletlen azonban behozza Trilbyt, később pedig Svengalit, a ki először zongorajékkal igyekszik Trilby főfájását elűzni. Azután hipnotizálja a Mesmer-féle vonásokkal Trilbyt a festők rémületen veszik észre, hogy az ő szeretett Trilbyjök a kiálhatatlan és gonosz indultu Svengalinak hatalmában van. Ekkor mondja Sandy a hipnotizmusról a mult számunkban idézett jellemző szavakat. Svengalit kényszerítik, hogy Trilbyt felébressze, a mit ő azzal bosszul meg, hogy az ártatlan Trilbyt felvilágosítja arról, minő szemérmetlen dolog modellt ülni. Trilby sirva tesz szemrehányást festőbarátainak, hogy erről eddig nem világosították őt fel. Kijelenti, hogy nem lesz több modell. Neheztelés-el hagyja el a festőket, azok pedig Svengalit fenyegetik meg.

Svengali magára maradvá Geckóval elbeszéli neki tervét. Tudja, hogy Trilbynek a természetűl gyönyörű hangja van, de nincs hallása, egyetlen hangot sem tud eltalálni. Ezt szándékozik pótolni azáltal, hogy hipnotizálni fogja és a hipnoziban suggerálni fogja neki a tudást. A szinpadon, hogy a hatás nagyobb legyen, ezalatt besötétedik csak a kandeló tüzének vörös színe festi meg a sötét tervet szövögető Svengalit, a ki megérteti Geckóval, hogy Trilbyt éppen a hipnotizmussal kényszeríteni fogja, hogy kövesse.

Trilby, mint grizett tér vissza, hogy barátainak vacsorát készítsen s akkor bevallja Taffynak, hogy ő Billiet szereti és neje lesz. Billie azonban éppen elutazott legalább Sandy ugy hozza meg a hirt s mikor már Trilby kétségbeesik e miatt, beront Billie. Visszahoza Trilby iránti szerelme.

A Quartier Latin vidám népe zajos mulatozással üli meg a második felvonásban Billie és Trilby lakadalmának előestélyét. A vidám mulatozást Billie édes anyja és nagybátya zavarják meg, a kiknek a gonosz Svengali Trilby erkölcséről gyanus felvilágosítást ad. Sőt utbaigazítást is ad, hogy melyik ügyvédhez forduljanak tanácsért. Csakugyan sikerrel térnek vissza az ügyvédőtől, a mennyiben Billie nincs még 25 éves és a francia törvények értelmében szülei beleegyezés nélkül nem nősihet. A fiatalok azonban szökni készülnék Belgiumba, a hol egybekelésüknek nem lesz akadály.

Már minden el van készítve a szökéshez, midőn Svengali Trilbyt hipnotizálja, ebben az állapotában bucsú levelet írat vele és Geckóval megszőkítik a hipnotikus álomba merült leányt. A hátrahagyott levél nagy zavart idéz elő a szökéshez készült társaságban s orgona zugás között a függöny legördül.

A harmadik felvonás öt év mulva egy párisi czirkusz gazdag foyerjében ját-zódik le, a hol nagy előadásra készülnek, a melyen a

világhírű Svengaliné fogja bemutatni bámulatos ének művészetét. Az első két felvonás szereplőivel találkozunk itt újra, de mindenki vel megváltozott formában. Valamennyien neves emberek, gazdag nagyurak lettek. Itt találkozunk Trilbyvel és Svengalinával is. Trilby hipnotikus álomban van, de csodálatosképen beszélget magában, mintha deliriumban lenne.

Egy kissé későn érkezik Taffy, Sandy és Billie s azért csak a foyerból nézhetik az előadást. Megismerik Trilbyt s egyuttal megértik, hogy Svengali ördögös hipnozissal csábította el Trilbyt, a kiről őket hitték, hogy a Szajnába vetette magát.

Trilby csodaéneke végeztével, mely megbüvöli a czirkusz hallgatóságát, kijön Svengaliné a foyerbe pihenni, mert még egy énekszáma van. Hipnotikus álomban megtagadja ismerőseit, éppen úgy mint Svengali, a ki nem akarja őket ismerni. E közben Trilbyre kerül a műsor, az igazgató elvezeti, Svengali is utána akar menni, de a festők útját állják. A heves összetűzés egészen kimeríti az elgyengült Svengalit. Geckó megmagyaráz a fiataloknak mindent, mivel gyűlölettel viseltetik Svengali iránt, a kiről Trilby deliriumos beszédében elárulja, hogy őt ütni is szokta. Egyébként azt is megtudjuk, hogy Trilby sohasem volt Svengali neje.

Trilby ezalatt fellép a szinpadon. Svengali nincs mellette s így rettentően hamisan énekel, a miből óriási botrány lesz. Ez az utolsó izgalom megöli Svengalit, a ki szívéhez kap s meghal.

Trilby jön akkor. Nincs többé hipnoziban. Megismeri barátait, a kik azután elvezetik észrevétlen Svengali holtteste mellett.

Az utolsó felvonásban Zouzou beszél fantasztikus dologt a barátainak Trilby elfogadó termében. A többek között mutatja Svengalinak egy arcképét, a mely csodálatos módon, egy ismeretlen ember által küldve került hozzá, azzal a kérelemmel, hogy adja át Svengalinának. Nem tartja azonban megegyedhetének, hogy a beteg Trilbynek megmutassa. Eppen ekkor lép be Trilby s Zouzouknak csak annyit ideje van, hogy a diván vánkosa alá rejtsa a képet.

Trilby gyöngé meg, de amint megtudjuk Geckótól az orvosok azt mondják, amint elmegy Párisból azonnal teljesen helyreáll egészsége. Billie virágot hoz neki, szóval fényes reményekkel néznek a boldogság elé.

Egy percze azonban magára marad s leakar pihenni a divánra, a melynek párnáját, midőn megigazítja megtalálja Svengali arcképét. Az arckép nézése közben, hipnotikus álomba merül és meghal.

Vinardné bejön. Mikor látja Trilbyt halva, elsikoltja magát és --- a függöny legördül. Az előadásnak vége.

Ime ez a szenzációs Trilby! Látható, hogy az egész darabot a hipnotizmus csodálatos ereje tartja fent. Mint irodalmi terméknek semmi értéke, de mint idegizgató hatású látványosság elsőrendű. Innen rendkívüli hatása.

A darab sorsa Trilby személyesítődésében részben Svengali alakítójának a kezében van letéve. Ha őket ketten jól játszálok szerepeiket a hatás óriási és könnyen meglehet, hogy mig Sveagali Trilbyt hipnotizálja a szinpadon, lenn a néző közönség között merül valaki hipnotikus álomba.

Nem beszélünk most arról, hogy a hipnotizmus igaz alakjában került-e a szinpadra. A szerzők túlságos szabadalommal éltek, és a hipnotizmust néhol hamis világításban mutatják be. Nevezetesen Trilby deliriumhoz hasonló beszélgetése homlok egyenest ellenkezik a hipnotikus álommal, valamint az a hallgató suggeráció is, a mit Svengali produkál. Hiszen éppen az a lényeges tulajdonsága a hipnotikus álomnak, hogy a mit a hipnotizált előtt állítottunk az valónak veszi, s a mit parancsolunk neki, azt szolgálailag megteszi. De gondolattal suggerálni nem lehet!

A mai előadáson Trilbyt *Gazdy* Aranka fogja játszani. Kezdő színésznőnek nagy feladat, de tehetségének tüzpörbája lehet ez a szerep. Mindenesetre nagy érdeklődéssel nézünk szereplése elé.

Színház.

Az első előadás. A mai első előadás iránt rendkívül nagy az érdeklődés. Már a délelőtti órákban elkapkodták a jobb helyeket. Az érdeklődés nem kizárólag a szenzációs darabnak, hanem Trilby személyesítőjének *Gazdy* Aránaknak, *Gazdy* Jánosné leányának *Gazdy* Svengali szerepét *Hidvéghy* Ernő játssza. A második felvonásban *Ujvári* Rózsika és *Tóth* Erzsébet ballétánczozók is fellépnek. — A darabot megelőzőleg a társulat összes személyzete által a „Tizek szobra” és előképek bemutatása lesz.

A geleji kis király. *Géczy* Istvánnak, „A gimési vadvirág” gyorsan hírnévhez jutott szerzőjének egyik újabb népsziműve kerül bemutatásra a holnap esti előadáson. Délután a vasárnapi közönség szórakoztatására a „Vigéceket” adják, valószínűleg telt ház előtt.

VEGYESEK.

□ **Miniszterfogatás.** — Hogy fogjak én magamnak minisztert? — ezen töprenkedett egyszer Bismarck herceg, mikor Camphausen pénzügyminiszter lemondott állásáról. — De minek is van nekem tanácsosom — e szavakkal fordult a vaskancellár Tiedemann iroda-igazgatóhoz, a ki ezt a történetét a minap a brombergi történeti társaságban előadta, — nem tudna ön nekem minisztert szerezni? Ma estig okvetlenül fogjon egyet! — Félig tréfálva, félig komolyan beszélt Bismarck hú tanácsadóijához, ki gondokba merülve ment fel azután rendes klubjába. Ott találta Hobrechtet is, az akkori főpolgármestert, a ki bámulva konstátálta, Tiedemann levertségét. Mi baja van? Miért van olyan rossz kedvében? — kérdi tőle. — Minisztert kell csipnem valahonnan, — sóhajtozik Tiedemann. Nem talált senkit sem. Éppen abban a pillanatban érte jött a »Reichswagen«, a kancellár kocsija, hogy Bismarckhoz vigye. Utközben eszébe jutott, hogy talán Hobrecht volna alkalmas miniszter. Egy óra után éjfél után és Bismarck már lefeküdni készült, mikor Tiedemann belépett.

— Stephan-nak ajánlottam a tárczát, — mondja Bismarck, — de ő nem fogadta el. Mit tegyünk most?

— Talán Hobrecht főpolgármester volna jó?

— Nem bánom. Menjen azonnal Hobrecht-hoz és kérdezze meg, hogy beleegyezik-e?

Ezzel Bismarck elbocsátotta Tiedemannt a ki kocsiba ült és azonnal Hobrecht-hoz hajtott. Nagy ámulatára azonban — már két óra éjjel volt — a főpolgármester nem volt odahaza. Tiedemann várja, várja türelmesen, végre Hobrecht hangosan dalolva, tökéletesen berugya hazáján és betaszítja az ajtót. Sok magyarágatás után a főpolgármester valahogyan megértette a helyzetet és azt felelte: »Hogyha a holnapi »Katzenjammer«-ben ép úgy fogok gondolkodni, mint ma, illuminált állapotomban, akkor azt mondanám, hogy: igen!«

Tiedemann ezt az eredeti feleletet szóról-szóra közölte Bismarck herceggel, a ki nevetve mondja: »Lásza, ez praktikus ember.« Másnap Hobrecht megjelenik a kancellár irodájában és még aznap este pénzügyminiszter lett.

□ **Egyedül a tengeren.** Egy excentrikus amerikai hajóskapitány Mr. Slocum fejébe vette, hogy vitorlás naszadon egymaga utazza be a világ-tengereket. Tervét végre is hajtotta; új kormány-szerkezetet eszelt ki, mely lényegesen megkönnyíti a vitorlás hajó kezelését és ezzel utnak indult tizenöt tonnás hajócskájával. Bostonból mindenekelőtt Gibraltárba utazott s onnan a Kanári-szigeteket oldalt hagyva, Pernambuco vitorlázott. Érintette ezután Rio de Janeirot és Montevidéot és átvitorlázott a legnagyobb viharban a Magalhaens-szoroson keresztül. A csendes-óceánban meglátogatta Juan Fernandezt és a Robinson-szigetet és 63 nap utazás után mely alatt 18.000 tengeri mérföldet tett meg, megérkezett Apiában a Számoa-szigetek főikötőjében. Sok veszedelmet került ki szerencsésen, sokat kellett küzdenie a visszás elemek ellen; leghatalmasabb ellensége volt azonban az — unalom, mely mint Slocum írja: majdnem örültette tette . . .

□ **Statisztika a háborúkról.** A XVI-ik század óta 287 ízben volt Európában háború. Ezek közül 45 háború folyt a terület megnagyobbítása végett, 22 háború az adó megtagadása miatt, 24 háborúnak represszáliák alkalmazása volt a célja, 8

háborút sértett nemzeti büszkeségből vitvak, 6 háborúnak határszéli villongás volt az oka, 41 háborúban koronáért küzdöttek, 30 háború szövetséges társak kedvéért folyt, 23 háborúnak a hatalmi versengés, 5 háborúnak pedig a kereskedelmi viszálykodás volt az oka, ezeken kívül volt még 55 polgárháború és 28 vallásháború. Éppen elég sötét talán egy kissé sok is a jóból.

□ **Csöndélet.** A férj és a feleség összeharagudtak. Megérkezik az anyós, hogy összebékítse őket és először is a férjet igyekszik a lábáról levenni.

— Végre is vóm uram, mi kifogása van Mariska ellen.

— Először is nincs józan esze.

— Ezt mondtam neki én is, mikor kijelentette hogy feleségül megy önhöz.

Közgazdaság.

Védekezés Amerika ellen.

A tengerentuli mezőgazdaság ellen való védekezés kérdésével már most a kormány leg-meghittebb lapjai is kezdenek foglalkozni. Természetes, hogy tekintettel kormánypartii álláspontjukra, a kérdéssel való foglalkozást csak úgy tarthatják helyesnek, hogy a gazdaközönség ellen irányították tollukat s minden védekezést nevétségnek tartanak, nem gondolván meg egyrészt azt, hogy ha ma még teljesen fejletlen iparunk mellett mezőgazdaságunk végleg tönkre jut, akkor Magyarország gazdaság-politikailag teljesen elveszett, másrészt pedig azt, hogy ma már magában a kormánypartiban is egy igen hatalmas és befolyásos frakció van, mely a vámvédelmet s nevezetesen az amerikai termelés ellen való védelmet programjába fölvetve.

Legújabbban egy kormánypartii lap cikkben foglalkozik azzal, hogy a bécsi cs. és kir. gazdasági társaság levelet intézett az országos magyar gazdasági egyesülethez, melyben a közép-európai vámunio létesítéséről tesz érdekes nyilatkozatokat. Egy előző táviratában egyenesen fölhívta a magyar egyesületet, hogy csatlakozzék a vámunio propagandájához. Az országos magyar gazdasági egyesület — a cikk szerint — kitért a fölhívás elől azzal, hogy a közép-európai vámuniot alig lehet létrehozni; továbbá, hogy ránk nézve a Balkán-államok versenye futasabb, végül, hogy most a mezőgazdasági érdekeknek a kiegyezési tárgyalásoknál való érvényesítése aktuális.

Az osztrák agráriusok most annak a nézetiknek adnak kifejezést, hogy a magyar egyesület tulbeesülte az Ausztria-Magyarország és Németországra kiterjedő vámkonvenczió akadályait és az alighanem könnyebben lenne keresztülvihető, mint az oroszországi és Balkán-államokból való import elleni állásfoglalás. És habár kétségtelen az, hogy a keleti államok versenye károsítja az osztrák és magyar gazdaságot, a földolog mégis a tengerentuli verseny ellen való közös védekezés. Mert a tengerentuli árjegyzések depriimálják az európai árakat onnan a legfenyegetőbb, immár a husra és gyümölcsre is kiterjedt verseny, végül mert ha az amerikaiak maguknak követelik Amerikát, az európai gazdák is joggal mondhatják, hogy Európa az európai mezőgazdaság.

Az osztrák gazdák nem látják tulnagyoknak azokat a várható akadályokat, melyek Ausztria, Magyarország és Németország között a tengerentuli verseny ellen való közös védekezése céljából való egyesülésnek útjában volnának. »Hasonló politikai és közgazdasági érdekek — ugymond az átirat — annál valószínűbbnek tűntetik fel közöttünk az ez irányban való megegyezést, mert a külföld versenye még sokkal nagyobb mértékben nyomja a német mezőgazdaságot és a tengerentuli gabona az olcsó tengeri szállítási díjknál fogva tömegesen dobátik a német piacokra. Ezen egyezkedésre Németországgal azért fektettünk nagy súlyt, mert abban a bizonyára megokolt reménybe élünk, hogy ha nekünk a tengerentuli gabonát a német piacokról kisorsítanunk sikerült, legalább az odaváló kivételünk lenne biztosítottnak tekinthető.«

A kormánypartii lap a Németországgal való egyesülést Amerika ellen lehetetlennek mondja s hivatkozik Németország hatalmas iparára, mely nem fogja megengedni az amerikai konkurenczia betiltását, feledve, hogy Németországba ma tényleg agrárius a vezető politikai irányzat, s hogy a kereskedők és iparosok ellenére már egynemely dolgot keresztülvittek az önéreztetes, összetartó gazdák.

A cikkely így fejezi be okoskodását:

Az osztrák agráriusoknak a közép-európai vámunio-ra vonatkozó felfogása inkább kissé naiv föltételezés, semmint indokolt álláspont. Talán érezték is ezt, a midőn Németországot kihagyva a számításból, csupán Ausztria és Magyarországra kívánják szorítani a tengerentuli verseny ellen való harcra lépést. Persze ezzel még nagyobb abszurdumba mentek belé, mert hiszen vámtérületünknek úgy gabona kivitele, mint behozatala jelentéktelen, és így a rajta kívül eső gabonapiacokon súlylyal nem bír. Ha bármicsoda vámot állítunk is az amerikai buza ellen, a mi gabonáinkat mégis csak a nagy európai emporiumok fogják dirigálni, a melyek pedig nem lesznek harcban az amerikai buzával. Az ár és vámvizonyok változatlanul maradnak reánk nézve, úgy, a mint vannak.

A Németországgal való vámunio hávo lehetővéül van koncepiálva, vámtérületünk harci állása Amerika ellen annyit, mintha a Duna egyik partjáról a gyerek agút mutat a tulparton állónak. Az osztrák agráriusok elabboratuma tehát egy lépéssel sem vitte előre a nagy igyekezettel megfogott közép-európai vámunio dolgát.

Ezzel pedig az idézett kormánypartii felhivatalos újság éppen tudatianságot árulta el. Mert sem a magyar, sem az osztrák gazdának nem lehet a czélja tönkre tenni az amerikai termelést. Hadd éljen meg az is a maga emberségéből, csak mi hozzánk ne jöjjon konkurrálni.

Az amerikai termelést európai vámunioval senki sem akarja tönkre tenni, csak a saját termelési területéről akarja kisorsítani. S ha ez nem megy Németországgal, a magyar gazdának a magyar-osztrák terület rezerválása is elegendő, mert gabonánk már ma nem igen, vagy csak lényegtelen mennyiségben megy ki az országból s így a vámtérület megvédése a mi számunkra szintén valami lenne a magyar gazda érdekében tehető akczió után.

* **Kereskedelmi mérlegünk és valutarendezésünk.** Most jelent meg az osztrák-magyar monarchia kereskedelmi mérlegéről szóló tudósítás október hó forgalmára vonatkozólag. E szerint októberben a bevétel 65.4 millió frt volt (+ 4.1 millió a mult év október hónapjához képest); a kivetel 75.5 millió forint volt (vagyis 6 millióval kevesebb, mint 1896. októberben). E szerint a hónapban a kivetel 10.1 millióval haladta meg a bevételt (mult év októberében 20.2 millióval). Januártól októberig a bevétel összege 608.6 millió forint volt, (+ 38.4 mult évhez képest); a kivetel 639.7 millió forint (+ 8 millió a mult évhez képest). A kereskedelmi mérleg aktívuma e szerint 30.9 millió forint, (szemben a mult évi 51.3 millió forinttal). A kereskedelmi mérleg tehát az első tíz hónapban 20 millióval romlott, s ehhez járul még az, hogy a novemberi kompázyiban is nagy hanyatlás volt észlelhető s épp a kereskedelmi mérleg egész évi hanyatlása több mint 30 millió forintra becsülhető. Már most hogyan fogják a valutarendezést folytatni kormányaink, mikor az arany benmaradásának föfeltétele a fizetési mérleg erős aktivitása. Az arany mir most is kiáramlik az országból, főleg Németországba, a hol értékeinket ez ősszel eladogatták, s ahova már csak azért is fogy az arany tölünk, mert az idén gabonabehozatalunk volt s az ezért kiviendő arany a magas kamattal dolgozó német birodalmi bank felé veszi útját. Német újságok is ilyen formán fogják fel valutarendezésünket, a mi sem gazdasági életünknek, sem finansziáinknak nem igen válik hasznára. A valutarendezést megfogtuk, de — nem enged el.

Vasuti új menetrend.

— Érvényes 1897. október 1-től. —

Csász. és kir. szab. déli vasut.

Budapest ind.	Székesfejérvár ér.	Nkaniassa ind.	Nkaniassa ér.
Szem.v. 6:40 reg.	8:53 d.e.	9:04 d.e.	1:24 d.u.
Gyorsv. 7:30 reg.	8:53 d.e.	8:53 d.e.	11:45 d.e.
Vegy. v. 2:35 d. u.	4:29 d. u.	4:35 d. u.	8:55 este
Vegy. v. 5:25 d. u.	7:39 este	—	—
Gyorsv. 7:45 este	9:11 este	9:16 este	12:10 éjjel
Szem. v. 9:25 este	11:33 este	11:43 este	3:52 éjjel

Nagykanizsa ind.	Székesfejérvár ér.	Budapest ind.	Budapest ér.
Szem. v. 12:15 éjjel	4:16 reg.	4:24 reg.	6:29 d. e.
Vegy. v.	—	6:15 reg.	8:33 d. e.
Gyorsv. 5:48 reg.	8:47 reg.	8:54 reg.	10:14 d. e.
Vegy. v. 9:15 d. e.	1:51 d. u.	2:32 d. u.	4:32 d. u.
Szem. v. 2- d. n.	6:01 d. u.	6:09 este	8:12 este
Gyorsv. 5:06 d. u.	8:03 este	8:15 este	9:40 este

Székesfejérvár Komárom-Ujszóny. ind. ér.

Vegy. v. 10— d. e. 2:50 d. u.

Szem. v. 10— este 12:59 éjjel

Komárom-Ujszóny Székesfejérvár. ind. ér.

Szem. v. 11:36 d. e. 2:23 d. u.

Vegy. v. 3:41 reg. 8:22 d. e.

M. kir. államvasutak.

Székesfejérvár-Veszprém ind.	Veszprém ind.	Veszprém-Székesfejérvár ind.	Székesfejérvár ér.
Sz.v. 5:20 d. e.	8:03 d. e.	Sz.v. 4:19 reg.	6— reg.
Sz.v. 9:27 d. e.	10:45 d. e.	Sz.v. 7:15 reg.	8:35 reg.
Sz.v. 1— d. u.	2:33 d. u.	Sz.v. 4:43 d. u.	5:53 d. u.
Sz.v. 9:27 este	11— este	—	—

Fehér- és tolnamegyei h. é. vasut.

Székesfejérvár ind.	Adony-Szabolcs ér.	Paks ind.	Paks ér.
Vegy. v. 3:55 d. u.	5:12 d. u.	9:33 este	—
Vegy. v. 7:56 reg.	9:23 reg.	2:15 délbén	—

Paks ind.	Adony-Szabolcs ind.	Székesfejérvár ér.	Székesfejérvár ér.
Vegy. v. 2— reg.	6:23 reg.	7:40 reg.	—
Vegy. v. 1:20 d. u.	6:06 este	7:25 este	—

Székesfejérvár ind.	Sárbogárd ér.	Sárbogárd ind.	Székesfejérvár ér.
Vegy. v. 9:05 reggel	10:55 délelőtt	—	—
Vegy. v. 2:50 délután	4:30 délután	—	—

Sárbogárd ind.	Székesfejérvár ér.	Sárbogárd ind.	Székesfejérvár ér.
Vegy. v. 5:25 reggel	7:24 reggel	—	—
Vegy. v. 12— délbén	1:47 délután.	—	—

FOGORVOSI MŰTEREM.

Dr. Ritscher Zsigmond

a bécsi fogászati egyetemi intézet volt fogorvosa,

Székesfejérvár,
sas-utca 18. sz., Tóth Artur-féle ház.

Beteg fogak tudományos és alapos gyógykezelése.

Természetű műfogak a legfinomabb amerikai anyagból. — Gyökérfogak arany alapon, melyeket nem lehet kivenni. — Hibásan álló fogak igazítása. — Nem érezhető foghuzás a legnagyobb jártasság mellett.

Rendel reggeli 8 órától este 6 óráig.

Vasár- és ünnepnapokon is.

Este kitünő világitás mellett.

Szegényebb sorsuaknak reggel 8-10 óráig mérsékelt áron.

Sas-utca 18. szám,
Tóth Artur-féle ház.

ÜZLETMEGNYITÁS.

Van szerencsénk szives tudomására hozni, hogy helyben
NÁDOR-UTCA 4. szám alatt

ULLMANN ÉS WEISZ

törvényszékiileg bejegyzett cég alatt modern s a legdisztingváltabb
izlést is minden tekintetben kielégítő

RÖVID-, SZÖVÖTT- ÉS PIPEREÁRU-ÜZLETET

nyitottunk.

Weisz urnak e téren úgy belföldön mint külföldön, nevezetesen Párisban, Londonban és Európa összes nagyobb városaiban szerzett hosszú évi tapasztalatainál fogva azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy nagyérdemű vevőink legkényesebb izlését is kielégíthetjük. Külföldi utazásom alatt szerzett legelőkelőbb czégekkel való összekötéseink módot nyujtanak arra, hogy tisztelt vevőinknek a legújabb divatu czikkekek szolgálhassunk.

Midőn arról biztosítjuk, hogy minden igyekezetünk oda fog irányulni, hogy tisztelt vevőinket a legmesszebb menő előzékenységgel s pontossággal szolgáljuk ki, legyen szabad szives megrendelése által vállalatunk jóindulotu támogatását kérünk.

Kiváló tisztelettel

Ullmann és Weisz.

STEININGER SÁNDOR Parti divat vászon üzlete

SZÉKESFEJÉRVÁR, Nádor-utca 19. sz. Tejes-köz sarkán.

Az őszi- és téli időnyre remekül felszerelt
női divat, kész női felöltő és vászon üzletemben

szerecsés parti (alkalmi) vételek

folytán azon helyzetben vagyok, hogy olyan

jutányos olcsó árakért

tudok kitünő jó minőségű és divatos áruval szolgálai, hogy árait tekintetében legyőztem a fővárosi összes kereskedőket

Saját jól felfogott érdekében ajánlom meggyőződést szerezni és bevásárlásaival megszerencsésítenni.

Tisztelettel

STEININGER SÁNDOR,
Székesfejérvár Nádor-utca,
Pollák czipész áttelébenben.

	Ezelőtt	Most
1 mtr jó mosó parget	30	18
1 mtr széles sántartó parget	55	30
1 mtr dupla széles schwiott	50	22
1 vég 90 rőtös schiffon	7.80	4.50
1 vég 90 rőtös ezéna Canavász	7.50	3.30
1 vég 82 rőtös vászon	7.50	3.30
1 vég Steinger Creas	9.50	5.80
1 vég 54 rőtös Rumburgi	25.—	8.50
1 pár tunis szövét lüggöny	3.60	1.50
1 dtz. zsebendő szép	8.—	1.20
1 drb 3 méteres plaid kendő	7.—	2.20
1 vég korona kauavász	9.50	4.50
1 garnitúr ágtyertő abrosz	12.—	6.50

és más e szakmához tartozó czikkekek óriási választék
rendkívül olcsó árért.

Égy forgalom, kevés haszon!

LÖVY ADOLF

Székesfejérvár, Jókai-utca (Felmayer mellett.)

Nagy alkalmi vétel:

Legjobb minőségű 5-szörös gallérok drbja 10 kr. — Legjobb minőségű ké-

zelők párja 15 kr. — Legjobb minőségű himzett ingek ezelőtt 3 frt,

most 1 frt 50 kr. — Legkitünőbb valódi Jäger-féle alsó ruhák a

legolcsóbb ár mellett.

Kéretik a t. cz. vevő közönség a fent elősorolt czikkekből szükségletét nálam mielőbb beszerezni, miután a készlet csak rövid ideig tart és alkalmi vételnél is csak ritkán fordul elő.

Tisztelettel

Lóvy Adolf.

Apró hirdetések.

E rovatban közzétett egy-egy hirdetésnek, ha lakosaink mince kitéve 4 soros terjedelemben egyszeri közlésre 30 kr. Minden további sor 4 kr. — Ha az apró hirdetés 6-szor vagy ennél többször adatik fel, megjelenésenként 20 kr-t vettetik föl.

Értesítéseket díjtalanul ad a kiadóhivatal bárkinél, vidéki levelekre, ha 5 kros váltás-bélyeg mellékeltekkel váltással.

AJÁNLKOZIK

egy jó írással bíró intelligens egyén, szerény feltételek mellett leirói alkalmazására. Czim és lakás megtudható e lap kiadóhivatalában.

Karácsonyi vásár.

Alulírott czégnék van szerencséje a t. hölgyvilággal tudatni, hogy karácsonyi vásárja a mai nappal kezdetét veszi. Minden hangzatos ajánlgatást mellőzve, felkérjük a t. hölgyeket kelmeinknek tényleg leszállított árairól meggyőződést szerezni.

Tisztelettel Kreizler S. és Fia.

Pisky Eszter utóda

Székesfejérvár Nádor-utca
Schubert és Schlesinger-féle üzlet felett
az emeleten.

Ajánlja

női- és gyermek-kalapokban
dúsan felszerelt raktárát.

BUTOR

raktáromat, kárpitos és asztalos műhelyeimet május hóban

Kossuth-utca 18. szám alá helyeztem,

egyszersmind megnagyobbítottam.

Idáig nem létező olcsó árakon
kaphatók:

Háló, Ebédlő, Szalon, Iroda és minden lakosztály berendezések;

Egyes szekrények, és ágyak, magas divánok, ottománok, tukrök, képek, hajlított székek, asztalok, karnisok, összecsinható fotel, és szekrény ágyak. Lószőr, afrik, és ruganyos madraczok méret szerint pontosan készíttetnek.

Kézimunkák mondérozása izléses kivitelben.

Tapétázások jótállás mellett.

Rajzokkal és költségvetéssel díjtalanul szolgálok,

IFJ. FÜSTER IMRE

Székesfejérvárott, Kossuth-utca 18. sz.

A nagyérdemű közönség becses tudomására hozom, hogy
Sz.-Fejérvárott, Nádor-utca 2. sz. Eisenbarth-féle

házban levő rőfös és divatáru üzletemet

Kossuth-utca 18. számú Szelke-féle házba helyezem át.

Ezen okból Nádor-utca 2. szám alatti üzletelhelyiségemben nagy mennyiségű és legkitűnőbb minőségű árukat, mint férfi- és női-ruhaszövetek, cheviottok, lodenok, flanelok, kasanok, téli kis- és nagy-kendők, czérna- és pique-pargetok, gyolcsok, kanavásznak, ágyterítők, függönyök stb. b. ámulatos olcsón, beszerzési áron alul

Végeladás

utján adom el.

Kiváló fizetéssel

FELDMANN HENRIK rőfös- és divatáru-kereskedő,
Nádor-utca 2. sz. — Eisenbarth-ház.

kiadóhivatalunkban
Kigyó-utca 9. szám alatt
a legjutányosabb árban.

HIRDETÉSEK
felvételnek

Legujabb remek kézimunkák
kézi munkákhoz különféle anyagok,
ágy-, asztalneműek- és vászon-árak,
késű uri-, női- és gyermek jó minőségű

FEHÉRNEMŰEK

jutányos áron szerezhetőek be

GERENDAI GYULA

vászon-, fehérenemű- és kézimunka kereskedőnél,

Székesfejérvárott Kossuth-utca sarok.

Kézimunkák vidékre választásra küldetnek.

LEGJOBB GLACZÉ KEZTYÜK.

SELYEM ESERNYŐK!

Hallatlan olcsó alkalmi vétel!

GROSZ JÓZSEF ÉS FIA

PORCELÁN, ÜVEG, ÉS DISZMŰ RAKTÁRÁBAN,

SZÉKESFEJÉRVÁR, Nádor-utca 8. sz.

26 darabból álló mintázott legfinomabb karlszadi ebédlő készlet 7 frttól 80 frtfg.
1 teljes moszdó készlet 3-50-től 20 frtfg.
1 teljes (6 sz. v.) théás készlet 4 frttól 15 frtfg.
1 teljes (6 sz. v.) kávé készlet 3-50-től 15 frtfg.

6 személyre teljes boros készlet (finom metszett üveg), tálczával 1-50-től feljebb
6 személyre való vizes készlet (finom metszett üveg), tálczával 1-80-től feljebb.

Legfinomabb karlszadi préselt porcelán tányérok darabja a sikkerek 12 kr, a mélynek 14 kr és desszertnek 10 kr

Asztali és függő lámpák valamint mindennemű zománcozott bádog-, vas- és kő-edények gyári áron alul hallatlan olcsó áron adatnak el.

ISMÉTELÁRUSÍTÓKNAK ÁRENGEDMÉNY.

Alkalmi vételek mindennemű konyhai-, ebédlői- és DISZTÁRGYAKBÓL:

vázak, tukrök, diszes korsók, majolika és terakotta szobrok, kőfal ezüst és valódi berndorfi alpaka áruk, fa-, bádog- és nikkal tálczák, ** ** illatszerek stb. stb.
nagyban és kicsinyben kapható.

Legfinomabb kivitelű majolika falitalak 20 krtól feljebb. Különösen szépek és olcsók a milléniumi kiállítás domborképét ábrázoló hatásos kiállítású falitalak, melyek nagyméretei daczára párja csak 7 frt.

Pontos kiszolgálás. Hallatlan olcsó árak.

